

זה הוא זה :

ציור

הפריצה לכרדוויי

צבי גרא ישב השבוע בדירת אחיו גרשון גרא בתל אביב, כשעל ברכיו קופסת מתכת שטוחה. בתוך הקופסה, בכמה עשרות שיקופיות צבעוניות, היה רשום אחד מסרי פוררי ההצלחה הרציניים יותר של אמנים ישראלים בחו"ל. השיקופיות תיארו את הפאורות שצבי ("ציצי") גרא, יליד ירושלים בן ה-33, צייר עבור למעלה ממאתיים הצגות תיאטרון בארצות הברית, מתיאטרונים חובבים למחצה ועד לתיאטרון ברודוויי הרציניים ביותר.

לפני שבע שנים עבד ציצי בתיאטרון הקאמרי. ציירי התפאורה של התיאטרון היו מצעירים, וציצי היה מורח מישטח יצע. אז כבר היו לזכותו שנתיים של לימוד בארצות הברית, אצל פסקאטור. צייר תפאורות שהובא עליהן הקאמרי מחו"ל הביע את דעתו כי הישראלי הצעיר נחון בכישרון מיוחד. אך התיאטרונים הישראליים האמינו באותם הימים רק בנביאים זרים, וצבי גרא, היה צריך לעסוק בעבודות הנחותות ביותר של הבמה כדי שיוכל לקיים את עצמו ואת אשתו.

תקופה זו השאירה בפיו טעם מריר, שלא נשכח עד היום. לבסוף לא יכלה אשתו לשאת את המצב, חזרה לארצות הברית. ציצי נסע אחי

עבודה עם חוזה פראר. הפלמי חיי לשעבר הבין כי התקפה חזיתית לא תעזור לו, קפץ על ההזדמנות לצייר תפאורה עבור תיאטרון מחוז לניו יורק, שבזכותה נתקבל לאיגוד המקומי. כעבור שנה מזמן קבלתו לאיגוד זה, היתה לו הזכות להתקבל אוטומטית לסניף הניו יורקי של האיגוד.

את השנה בילה גרא מחוז לניו יורק. עם אשתו השניה, כוריאוגרפית מחוננת שכדי לפרנס את המשפחה נאלצה פעם לעבוד כדוגמנית לבגדי הריון, נסע לסן פרנציסקו, בחוף המערבי של אמריקה. היה זה בתחילתו של המשבר הכלכלי לפני כשנתיים, וכולם ציפו למשבר גם בענף הבידור והתיאטרון. גרא זכה בכל זאת לצייר את התפאורות של הצגת עור שינינו, בהשתתפות השחקנית השחורה ארתה קיט, שמילאה תפקיד אשר בו הופיעו עד אז רק שחקניות לבנות.

התפאורה שגרא בנה עבור ההצגה היתה נועזת עד כדי קיצוניות, התאימה לרוחו העזה של המחזה, הסתיימה בפיצוץ פצצה אשר מית זעירה על הבמה.

הבמאי התרשם מן הישראלי בעל העיניים השחורות היוקרות, וכאשר הציג חוזה פראר להציג באותו תיאטרון את המחזה זהו אדווין בות, לפני העברתו לניו יורק, יעץ לו להפקיד את בניית התפאורה בידי גרא.

בניו יורק קטלו המבקרים את המחזה, המטורבל, אולם את התפאורה של גרא — שבלטה דווקא בפשטותה היסודית — צויינה לשבח.

"רוצים לשתות בירה?" משנפתחה ברודוויי לפניו באה ההצלחה בקצב מסחרר. אשר הציג לו אחד היצרנים כי יצייר את התפאורות למחזה משחקים קטלניים, של מחבר ביקור הגברת הזקנה, תמורת שכר מינימלי, דחה גרא את ההצעה. כי אז כבר היה בין הציירים הוכאים לקבל את השכר המכסימלי.

לפני כשנה נתמנה כמנהל האמנותי של חברת נ.ט.א., בעלת תחנת הטלביזיה מספר 13 של ניו יורק. זוהי אחת התחנות המתקדמות והנועזות ביותר באמריקה, שאנשיה רובם ככולם יהודים. אחד מהם, הנרי מורגן, למשל, עורר תדהמה בשעת שידור פירסומת עבור פירמה מסוימת של בירה. "אני צריך לפרסם את הבירה הזאת", הכריז לעיני ה"צופים", "אתם רוצים לשתות את זה?" שאל בהציגו את הבקבוק, "גו, מילא, אם אתם מוכרחים, שתו. לא מתים מזה."

חידוש של תחנה 13 היה שידור הצגות תיאטרון במלואן. "זה ישעמם את הצופים!" הזהירו את בעלי התחנה, "איש לא ירצה לחוות בהצגה של שעתיים-שלוש". הנבואות התבררו, ותוכנית זו הפכה אחת ההצלחות הכבירות באמריקה.

בלי תסביכים. אחת ההצגות האחרונות בתוכנית זו היתה עולמו של שלום עליכם. צבי הגיש הצעת תפאורות, בה הופיעו השחקנים בלבוש המסורתי של יהודי אירופה המזרחית. "ציירתי טיפוסים חביבים, שאפשר לאהוב אותם", סיפר גרא, "כפי שהכרתי אותם משיעורי המורה חנוך, במוסד החינוכי במשמר העמק".

בתחנה השתררה תדהמה. החיאת הגיטו המזרח-אירופי הבהילה את היהודים האמריקאים. "לא היינו צריכים לתת לך לצייר את זה", אמר הבמאי, "אתה מצייר אותם יותר מדי כפי שהיו בחייו" מה שהתכוון לומר: אין לך את האינדיבידואליות והרגישויות החייתיות ההופכים בדרך-כלל יהודי מתבלבל לשונא-יהודים.

ציצי הגבור חזר לביתו, ועל אף שאינו שומע אידיש, הקשיב כל אותו לילה לשיירי תיאודור ביכל באדיש. גם הבמאי לא ישן אותו לילה. הוא קרא ספר אודות איש יהודי זקן שסירב להיטמע בסביבתו האמריקאית, ולמחרת נתן לציצי את האוקיי. כאשר הופיעו בסלבוניה דמויותיו של שלום עליכם, המדברות אמריקאית רהוטה, איש לא ראה בהן תופעה בזויה.

הביקור בישראל בא במפתיע. גרא ארו את אשתו ואת שני ילדיהם, כדי שיכירו מקרוב את ארץ-מולדתו ואת משפחתו העניפה. במשך שבע שנותיו באמריקה לא החזיק ליה את נתינותו, ותקוותו המוצהרת היא לעבוד עוד תקופה קצרה בארצות הברית, לשוב ולהשתקע בישראל. הפעם, יש להניח, לא ימרח משטחים.

צייר גרא ואשתו

פועל שחזר בעירו, נביא בניו יורק

ריה, אולם כעבור זמן קצר נפרדו השניים. היתה זו אחת התקופות הקשות ביותר ב"חיי. עבודה יכול היה אמנם להשיג, אך לא בתיאטרון ברודוויי. לשם התקבלו רק ציירים ועובדי-במה, חברי האיגוד המקצועי — והאיגוד המקצועי היה סגור כמעט-הרמטית בפני ציירים חדשים.

התפרש בין שכר שמתקבל בברודוויי לבין זה הנהוג בתיאטרונים הקטנים, בחלקים אחרים של העיר, הוא עצום. עבור תפאורה בברודוויי משלמים 4000 דולר, בתיאטרון אחר 400 דולר. גרא נאלץ לעסוק בכל הבא לידי, אף צייר מודעות מסחריות, כדי להיגצל מחרפת רעב. פעם בשנה, במשך ארבע שנים רצופות, היה ניגש לבחינות המקצועיות של איגוד ציירי ועובדי הבמה, ארבע פעמים בשל. מאוחר יותר, גודע לו כי כשלונו בא מתוך חששם של חברי האיגוד לקבל חברים חדשים, היכולים להתחרות בהם ב"קבלת העבודה המצומצמת בלא-רהיב."

אחת העבודות שקיבל על עצמו באותם הימים, היתה לצייר תפאורות למחזה הדוד ואניה. כוכבי ההצגה היו שחקן קולנועי הותיק פרנציס טון וסגינה האסו. הביקורת היתה מצויינת, ציינה במיוחד את התפאורה. "זה הרג אותי", מודה עתה גרא, "ועדת הבוחנים של האיגוד החליטה שחבר חדש, בעל-שם, רק יגביר את התחרות בין האמנים המבוססים."

אגב, כאשר גרא כבש לבסוף לעצמו מקום בצמרת, הפך יושבי-ראש אותה ועדה אחד מן האומנים שהוקסו על-ידי ציצי באולפנו הפרטי.

תשבץ העולם הזה 1177

חיי הרוח ועברתי למרק גולש, עלי כתבה בהתפעלות, אפילו רותי ורח אולם, בכל זאת, נשאר בי משהו מחיי הרוח, והראיה: אני מחבר תשבצים כשמחזרגלים שהשם מתפרסם בעתון חסר קצת שזה איננו. לכן לפניכם תשבצו של יצחק וקסנביים, שתחנא מוכיר, בעל נקניקיה וסופר לעניני תשבצים. הפותר ינסה לזכות בגולש

1177 crossword puzzle grid with numbers 1-59 in various positions.

מאוזן: (1) סטיי-פנדיה; (4) תי-אטרון סטירי יש-ראלי; (10) מנהיג דתי; (11) מתנו-ע; (13) שמו ה-פרטי של מולה, ראש ממשלת צר-פת לשעבר; (14) כלל עצמות ה-גוף; (15) שלל; (17) לא לי; (19) גר; (20) כה, בק-בוק; (22) הצלה; (25) דק; (26) אחד משמות אלהי יש-ראל; (27) אחת מ-פרשות ספר ברא-שית; (30) אבוקה; (32) מכהן בממש-לה; (33) חלק מ-מין; (34) שמח; (36) אביון; (37) מחנה אהלים; (39) הבריקו; (41) פחדן; (42) כסא; (44) הצעיר בבני המן; (46) מערכת כוכבים; (48) עמוד מים; (50) עני; (51) זבוב טורדני; (53) שר בלי תיק; (55) מצבת זכרון; (57) פקודה; (58) גב; (59) אמרה של מאמין; (60) משורר תימני.

(12) חוק; (15) שחקן קולנוע ישראלי (16) קריאת שמחה; (18) אינה יפה (21) מתידה; (23) מתנה; (24) מלה קריאה; (26) אבן קשה; (28) סוד (29) בן משפחת גבורים עתיקה; (31) יוצר הפסיכואנליזה; (32) נהם; (35) מומר; (37) מדינה שמית עתיקה. (38) חבל פתוח בארץ; (40) תמידי ישר; (41) איש שחיימו; (43) רעל (45) תלום כל רוכש פיס; (46) רזה (47) מדור בהעולם הזה; (49) ממכוז מצרים; (52) הולך מהר; (54) רוגע (56) חלק ממעיל; (58) חג רועים.